

Захарчук Євгеній. Василь Панейко, Юрій Панейко – брати, уродженці Золочева, котрі прислужилися Україні

Матеріал опрацьований автором в інтересах надання належного шанування кільком (із низки) славетним уродженцям Золочева, котрі займають гідне місце серед достойників українства. Старший з братів Василь Панейко увійшов в історію як видатний дипломат, громадський і політичний діяч, публіцист. Юрій Панейко – відомий український правник-адміністративіст, історик держави та права, громадський діяч. І ми, мешканці Золочева та усього Шашкевичевого краю, маємо знати та пам'ятати їхні здобутки і просити Бога воздати їм за їхню з честю виконану місію.

*«Мисль піднебесну двигчи в самом собі...».
Маркіян Шашкевич (1811-1843), «До***»*

Кожна українська місцина, населений пункт пишаються своїми уродженцями, котрі служили своїй землі й стали джерелом натхнення для містян і всього люду. Одні з низки гідних синів Золочева – брати Василь, Юрій та Олександр Панейко. Державотворча, наукова і суспільна спадщина братів Панейко для українського соціуму є дуже значною, проте недостатньо вивченим надбанням.

Брати Василь, Юрій та Олександр Панейко народилися в Золочеві. Батьки виховували хлопців у багатодітній родині в дусі шанування знань, українських традицій та християнської моралі. Їх батько Лука Панейко, дрібний повітовий службовець, помер дуже рано. Мати – Кароліна Панейко (дівооче прізвище – Попп), котра походила з німецьких колоністів на Коломийщині, змушена була самотужки виховувати дітей.

Василь Панейко (1883 – 29.05.1956) народився та зростав у Золочеві. У 1907 році закінчив Львівський університет (правничий факультет). Брав активну участь в українському національно-визвольному русі. З 1907 року – співробітник газети «Діло», в 1908–1912 роках брав участь у виданні «Літературно-наукового вісника», в 1912–1918 роках – головний редактор газети «Діло» й одночасно в 1914–1915 роках – головний редактор «Ukrainische Korrespondenz» («Український кореспондент» – тижневик Головної Української Ради). Член Загальної Української Ради з травня 1915 року.

11 листопада 1918 року В. Панейко призначений держсекретарем зовнішніх справ Західноукраїнської Народної Республіки. Свою діяльність на цій посаді направив на забезпечення визнання суверенітету і територіальної цілісності держави, що утворилася. Ініціював надсилання на ім'я Президента США Вудро Вільсона телеграми з проханням виступити посередником у справі припинення українсько-польського конфлікту 1918–1919 років. Однак жодної офіційної відповіді не отримав, незважаючи на активні виступи української діаспори в США. Важливим напрямком діяльності Василя Панейка було включення до складу ЗУНР території Закарпатської України, що викликало різку протидію з боку Угорщини.

Із січня 1919 року Василь Панейко – державний секретар закордонних справ ЗУНР, член делегації на Паризьку мирну конференцію і водночас заступник голови делегації УНР Григорія Сидоренка. Домігся створення Вищою радою Антанти низки комісій з врегулювання російсько-польського конфлікту. Після укладення Ризького мирного договору 1921 року між РРФСР і УРСР та Польщею виступав за створення нової східно-європейської федерації.

В подальшому В. Панейко працював паризьким кореспондентом газети «Діло», у 1925 році повернувся до Львова і редагував цю газету і двотижневик «Політика», але в наступному році знову переїхав до Парижа. Незабач

ром відійшов від політики, в 1945 році емігрував до Нью-Йорка, а в 1955 році — переїхав до Каракаса (Венесуела).

Юрій Панейко (03.04.1886 – 18.08.1973) дитинство та юнацькі роки провів у Золочеві. Вищу освіту одержав у Львівському університеті, де в 1910 році закінчив факультет права та політичних наук, промуючись на доктора права. У 1911 р. Ю. Панейко виїжджає до Галле (Німеччина), де ґрунтовно займається науково-дослідною роботою в рамках тамтешньої університетської програми на тему «Конституція в містах східних провінцій Пруссії, у порівнянні з містами в Галичині». Для подальшої спеціалізації надалі він через рік переїжджає до Відня й потім до Петербургу, де вивчає матеріали в Імператорській публічній бібліотеці.

Перша світова війна перервала наукову працю дослідника. У повоєнних роках Юрій Панейко перебуває у Швейцарії (з 1924 року) і Франції, збираючи матеріали для подальшої наукової роботи. Із 1928 року Ю. Панейко очолює (спочатку як надзвичайний професор) кафедру адміністрації та адміністративного права Віленського Університету Стефана Баторія, будучи її завідувачем до 1939 року. А вже в 1931 році стає одночасно деканом факультету права та суспільних наук цього ж університету. На цій посаді він перебуває до 1934 року. В 1936 році Панейко одержує ступінь звичайного професора адміністрації та адміністративного права Віленського Університету Стефана Баторія. У 1934-39 роках Юрія Панейка обирають членом Компетенційного трибуналу у Варшаві. Це була судова установа, покликана вирішувати спори між вищими державними установами, інтерпретуючи певні норми діючої конституції. За змістом це був прототип Конституційного суду у Польщі.

Під час Другої світової війни професор Панейко перебував у Кракові, а згодом у Відні. Бурхливі роки другої світової війни не сприяли науковій праці. Але навіть у тих обставинах виходить низка важливих праць. Після війни

змушений знаходитись у еміграції в Німеччині, тож переїжджає до Мюнхена, де з 1948 року і аж до смерті працює професором (1948—1973 роки) дислокованого там Українського вільного університету (УВУ). Протягом цього часу двічі обирався ректором УВУ в Мюнхені (у 1948 і 1961 роках). Очолюючи кафедру адміністрації й адміністративного права, професор Панейко віддавався повністю педагогічній праці та здобув живий контакт з українським студентством. Протягом двох каденцій професора Юрія Панейка як ректора, Український Вільний Університет одержав від німецького Міністерства культури офіційне визнання як рівноправна з німецькими державними університетами українська установа вищої освіти (розпорядження Баварського Державного Міністерства Освіти й Віросповідань від 16.09.1950 року, № XI 60710).

У Мюнхені в 1963 році оприлюднюється праця, яка вважається його найважливішим досягненням в житті - «Теоретичні основи місцевого самоврядування». Помер ректор УВУ Юрій Лукич Панейко 18 серпня 1973 року у Мюнхені.

Юрій Панейко є яскравим представником державної теорії місцевого самоврядування, багато уваги надавав генезі інституту місцевого самоврядування, розкриттю його сутності та змісту, співвідношенню з явищем державного управління тощо. Ю. Панейко визначав місцеве самоврядування «як оперту на приписи закону децентралізовану державну адміністрацію, виконуючу місцевими органами, які ієрархічно не підлягають іншим органам і є самостійними в межах, визначених законом загальноправного порядку». Сучасники в еміграції називали його «одним з найвизначніших теперішніх українських вчених». Юрій Панейко саме з цієї когорти учених, хто протягом життя досліджував проблеми місцевого самоврядування в європейських країнах і був там почутий, але залишився незатребуваним в Україні. Звісно, не з вини земляків.

@ Захарчук Євгеній. Стаття надійшла 10 березня 2018 р.